

УДК: 37.015.6 : 37.01 : 378 (477)

Пірус В. О., здобувач (Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький) em4togo@gmail.com

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Означено необхідність здійснення вищим навчальним закладом інноваційної діяльності у освітньо-педагогічному, науково-дослідному, організаційно-управлінському, фінансово-економічному, міжнародному, експертно-консультаційному, виробничо-господарському та соціально-культурному напрямках. Виявлено, що для здійснення такої діяльності навчальний заклад повинен володіти значним інноваційним потенціалом, який визначається як сукупність інтелектуальних, фінансових, кадрових та інших ресурсів. Від стану інноваційного потенціалу залежить «міра готовності» забезпечити інноваційний розвиток вищого навчального закладу.

Методика оцінки інноваційного потенціалу ВНЗ має ґрунтуватися на визначених групах ресурсних компонентів, послідовності показників (характеристик), що впливають на інноваційну діяльність вищого навчального закладу, та їх порівняльному аналізі. Інноваційну діяльність вищого навчального закладу доцільно оцінювати з позицій її соціально-економічних наслідків, фінансово-економічних характеристик, рівня управління та інфраструктурного забезпечення. Для цього пропонується формувати інтегральну оцінку інноваційної діяльності вищого навчального закладу.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційні напрямки, ресурсне забезпечення, методика оцінки.

Постановка проблеми. Сьогодні ринку праці потрібні інноваційно активні фахівці, здатні спрямувати економіку країни на інноваційний шлях і стимулювати розвиток регіонів. Підготувати таких фахівців під силу вузам, у яких нововведення впроваджуються в усі напрямки діяльності навчального закладу: освітньо-педагогічний, науково-дослідний, організаційно-управлінський, фінансово-економічний, міжнародний, експертно-консультаційний, виробничо-господарський та соціально-культурний. Також передові вищі навчальні заклади розвивають нові інноваційні напрямки діяльності, до яких належить і підприємницька діяльність, а також стратегічний

напрямок формування людського капіталу, що є головним у розвитку інноваційно-орієнтованої економіки.

Нагальною необхідністю є активізація інноваційної активності та пошук нових підходів до оцінки інноваційної діяльності ВНЗ з урахуванням всіх видів її діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі різні аспекти інноваційної діяльності досліджувались такими вченими, як Г. Беккер, Л. М. Гохберг, П. Друкер, А. Маршалл, Ф. Тейлор, Й. Шумпетер та ін. В сучасному науковому просторі особливості розвитку інновацій в освітній сфері розглядаються у працях Н.М. Буняк, Д.Ю. Ермолаєва, С.Г. Натрошвілі, С.А. Матюха, Н.Ю. Саргаєвої, В.Є. Сафонові, С.М. Кожем'якіної та ін. Проте на сьогодні залишаються недостатньо розкритими особливості оцінки інноваційної діяльності вищого навчального закладу, що і зумовлює необхідність досліджень в цьому напрямку.

Формулювання завдання статті. Мета дослідження – систематизувати ресурсні показники та визначити складові інноваційної діяльності, розглянути методичні підходи до оцінки інноваційної діяльності вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження з новим обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Інноваційною системою вищої школи є організація суб'єктів і об'єктів інноваційної діяльності, які взаємодіють у процесі створення інновацій на єдиних організаційних принципах, визначених стратегією інноваційного розвитку вищої школи.

Вищий навчальний заклад є інноваційно орієнтованим елементом загальнодержавної інноваційної системи, оскільки створює нововведення в усіх сферах своєї діяльності: у сфері освіти готує нових фахівців для діяльності в різних галузях національної економіки; в науковому секторі розробляє і створює науково-технічну продукцію для її використання в суспільному виробництві. Таким чином, ВНЗ повинен володіти значним інноваційним потенціалом, який дослідниками інноваційної діяльності визначається як сукупність різних ресурсів, зокрема:

- інтелектуальних (технологічна документація, патенти, ліцензії, бізнес-плани з освоєння нововведень, інноваційні програми підприємств);
- матеріальних (сировинні та матеріальні ресурси, технологічне обладнання);
- фінансових (власні, позикові, інвестиційні, державні, регіональні, грантові);
- кадрових (лідери-новатори, персонал, зацікавлений в іннова-

ціях та здатний налагодити партнерські і особисті зв'язки з НДІ і вузами, з досвідом проведення НДР та управління проектами);

– інших ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності.

Таким чином, інноваційний потенціал вузу представляє собою усі ресурси, які можуть бути використані для здійснення інноваційної діяльності і від його стану залежить «міра готовності» забезпечити інноваційний розвиток вищого навчального закладу.

У наукових працях, присвячених дослідженням теоретико-методологічних аспектів інноваційної діяльності, у трактування сутності поняття «інноваційний потенціал вищого навчального закладу» найбільшого поширення набув ресурсний підхід, який акцентує увагу на наявності всіх видів ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності.

При цьому слід відмітити, що наявність ресурсів автоматично не призводить до активізації інноваційних процесів. Будь-який суб'єкт господарювання, що здійснює інноваційну діяльність, крім наявних ресурсів, повинен володіти реальними можливостями щодо їхнього практичного використання для досягнення інноваційних цілей [1].

До суб'єктів інноваційної діяльності вищої школи відносяться структурні підрозділи університетів, юридичні особи (нові організаційні форми інноваційних процесів, організації різних організаційно-правових форм діяльності та форм власності, органи державної влади, органи місцевого самоврядування) і фізичні особи, що займаються інноваційною діяльністю в процесі реалізації стратегій інноваційного розвитку вищої школи.

До об'єктів інноваційної діяльності вищої школи відносяться нові способи організації діяльності, нові технології, нові продукти, інтелектуальна власність, інноваційні проекти та процеси, інноваційні програми, з приводу яких виникають економічні і правові відносини між суб'єктами інноваційної діяльності вищих навчальних закладів.

Ми погоджуємося з підходом дослідників інноваційної діяльності вищих навчальних закладів [2; 3], при якому методика оцінки інноваційного потенціалу має включати такі етапи:

1. Формування переліку показників (характеристик), що впливають на інноваційну діяльність вищого навчального закладу.

2. Визначення груп ресурсних компонентів та системи показників для їхньої оцінки.

3. Порівняльний аналіз показників та їх ранжування за рівнем впливу на інноваційну діяльність навчального закладу.

4. Формування інтегральної оцінки інноваційної діяльності ВНЗ.

Ми погоджуємося із пропозиціями оцінки інноваційної діяльно-

сті вищого навчального закладу, яку пропонують науковці Ю.І. Петрова, Д.Ю. Єрмолаєв, за такими напрямками:

- оцінка власне інновацій. Сюди входить оцінка якості інноваційної діяльності, оцінка інноваційного потенціалу вузу;
- оцінка соціально-економічних наслідків інноваційної діяльності;
- оцінка фінансово-економічних характеристик інновацій: рентабельності, окупності інвестицій в інновації;
- оцінка рівня управління та інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності вузу [4, С. 6].

На наш погляд, структуру інноваційної діяльності ВНЗ насамперед обумовлюють характеристики учасників науково-дослідної діяльності:

- якісний склад науково-педагогічних працівників;
- наукова діяльність професорсько-викладацького складу (кількість публікацій, їх наукова новизна, актуальність і цитованість у провідних наукових виданнях, розрахована на одиницю штатного складу викладачів і одиницю часу);
- ефективність аспірантури (відсоток аспірантів, які захистилися в термін до трьох років після закінчення аспірантури);
- організація науково-дослідної діяльності (обсяг наукових грантів, контрактів, договорів з зовнішніми замовниками, розрахована на одиницю штатного складу науково-педагогічних працівників і одиницю часу);
- результативність науково-дослідної діяльності (кількість зареєстрованих патентів, відкриттів, сертифікованих розробок, грантових програм та проектів, розрахованих на одиницю штатного складу науково-педагогічних працівників і одиницю часу).

Другою важливою складовою, що визначає інноваційну діяльність вузу, є його організаційне забезпечення:

- наявність у структурі вузу випускаючих (профільних) кафедр, які вирішують завдання забезпечення кадрами галузей (відсоток випускаючих кафедр у структурі вузу);
- спеціальні підрозділи, які надають додаткові платні послуги в межах чинного законодавства та доводять інноваційні ідеї до впровадження у виробництво (конструкторські бюро, студентські наукові товариства, інноваційні технопарки, бізнес-інкубатори та бізнес-центри, лабораторії соціологічних досліджень тощо);
- ефективна система управління інноваційною діяльністю (автоматизована інформаційна система управління).

Не менш важливим для інноваційної діяльності є визначення

складових її фінансового та матеріально-технічного забезпечення, а саме:

- обсяг надходжень грошових коштів за рік за результатами діяльності спеціальних підрозділів (відношення суми коштів від таких підрозділів до загальної суми надходжень вищого навчального закладу);

- обсяги бюджетного фінансування освітньої та наукової діяльності (відсоток коштів державного та місцевих бюджетів по відношенню до загальної суми надходжень);

- обсяги залучених коштів від грантових проектів, благодійної допомоги тощо (відсоток по відношенню до загальної суми надходжень);

- наявність площ для здійснення навчально-виховної, науково-дослідницької діяльності (відношення таких площ до величини загального показника площі університету);

- навчально-дослідне обладнання, спеціалізована техніка (кількість на одного студента);

- загальна кількість персональних комп'ютерів (кількість на одного студента, співробітників);

- загальна кількість екземплярів бібліотечного фонду (кількість на одного студента);

- наявність власної бібліотечно-інформаційної системи та доступ до державних та світових баз та банків інформації (наявність локальних мереж та доступ до мережі Інтернет);

- ефективна інформаційна система (річний трафік системи на одну людину, включаючи всіх студентів і співробітників вузу).

Важливою складовою інноваційної діяльності вищого навчального закладу є стратегія його розвитку і націленість на перспективні завдання. Оціночними параметрами цього важливого компонента можуть служити:

- розширення обсягів діяльності із надання освітніх послуг (відкриття філій, нових напрямів та спеціальностей, впровадження нових форм навчання – екстернатної та дистанційної);

- затрати на інвестування проектів вузу (частка коштів, що спрямовуються на перспективні розробки);

- стратегічні орієнтири, прийняті колективом вузу (оцінка внутрішнього клімату вузівського колективу).

Оцінку інноваційної діяльності вузу проводять для визначення необхідних обсягів фінансово-економічних ресурсів для забезпечення не тільки інноваційної, але і поточної діяльності вищого навчального закладу.

Висновки. Оцінку інноваційної діяльності вищого навчального закладу можна проводити за показниками, що відображають його

специфіку.

На сьогоднішній день формування на базі означених показників виділених груп ресурсів інтегральної оцінки інноваційної діяльності вищого навчального закладу є актуальним та перспективним напрямком подальших досліджень.

Оцінка інноваційної діяльності вузу служить інформацією і формує інтерес не тільки для споживачів освітніх послуг, але і для представників наукового і бізнес-середовища, владних структур та виступає додатковою умовою конкурентоспроможності ВНЗ.

1. Буняк Н. М. Сутність та структура інноваційного потенціалу вищого навчального закладу / Н. М. Буняк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Випуск 14. Частина 2. – 2015. – С. 49–52.
2. Ашмарина С. И. Оценка инновационного потенциала высших учебных заведений [Электронный ресурс] / Ашмарина С. И., Плаксина И. А. – Режим доступа: <http://uecs.ru/uecs59-592013/item/2527-2013-11-14-07-38-08>
3. Матюх С. А. Методика інтегральної оцінки ефективності діяльності вищого навчального закладу / С. А. Матюх // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 5(2). – С. 167–170.
4. Петрова Ю. И. Методические подходы к оценке эффективности инновационной деятельности вуза / Ю. И. Петрова, Д. Ю. Ермолаев // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. № 4; Том 13: – 2007. – С. 4–8.

Рецензент: к.е.н., доцент Фасолько Т. М. (Хмельницький університет управління та права)

Pirus V. O., Applicant (Khmelnyskyi National University, Khmelnytskyi)

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE INNOVATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Author determined the need for innovation in a higher education institution in such areas: education, research, organization, managerian, financial, economic, international, expert consultation, production and economic, social and culture.

It was found that the educational institution should have an innovative potential to such activities, which is defined as a set of intellectual, financial, personnel and other resources.

The state of innovation potential depends on the «degree of readiness» to provide the innovative development of higher education. The methods of assessing the innovative potential of the university should be based on the defined resource components of the groups, sequence indexes (characteristics) that affect the innovation of higher

education and their comparative analysis. The innovation activities of higher education is evaluated from the point of its socio-economic consequences, financial and economic characteristics of management and infrastructure software. For this reason, an integrated estimation of innovative activity of higher education has to be formed.

Keywords: innovation, innovative potential, innovative directions, resource software, methodology evaluation.

Пирус В. О., соискатель (Хмельницкий национальный университет, г. Хмельницкий)

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Отмечена необходимость осуществления высшим учебным заведением инновационной деятельности в образовательно-педагогическом, научно-исследовательском, организационно-управленческом, финансово-экономическом, международном, экспертно-консультационном, производственно-хозяйственной и социально-культурной направлениях.

Определено, что для осуществления такой деятельности учебное заведение должно обладать значительным инновационным потенциалом, который определяется как совокупность интеллектуальных, финансовых, кадровых и других ресурсов. От состояния инновационного потенциала зависит «степень готовности» обеспечить инновационное развитие вуза. Методика оценки инновационного потенциала вуза должна основываться на определенных группах ресурсных компонентов, последовательности показателей (характеристик), влияющих на инновационную деятельность высшего учебного заведения при их сравнительном анализе.

Инновационную деятельности вуза целесообразно оценивать с позиций ее социально-экономических последствий, финансово-экономических характеристик, уровня управления и инфраструктурного обеспечения. Для этого предлагается формировать интегральную оценку инновационной деятельности высшего учебного заведения.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационный потенциал, инновационные направления, ресурсное обеспечение, методика оценки.
